

# **Földrajzóra egy szakgyűjteményben**

## **Tárlatvezetés a tanulók bevonásával**

### **(8. osztály)**

Készítette: **Szládk Aliz Ildikó**, MA földrajz-történelem szakos hallgató  
2016. május

#### **I. Főbb adatok**

**Helyszín:** ELTE TTK Természetráji Múzeum Ásványtára

**Évfolyam:** 8. évfolyam

**Osztály létszáma:** 28 fő

**Óra típusa:** Ismereteket rendszerező óra

**Munkaforma:** Csoportmunka 7x 4 fős csoportok

#### **II. Kerettantervi előzmények**

A kerettanterv szerint a diákok már 7. osztályban részletesebben megismerkednek a főbb ásványokkal és kőzetekkel, sőt a velük kapcsolatos vizsgálódások is előtérbe kerülnek ebben az évfolyamban.

*Észrevétel: A kerettanterv és az Ásványtár tanulmányozása közben azt a konklúziót vontam le, hogy a diákokat érdemes már 7. osztályban elvinni egy ásványokkal és kőzetekkel kapcsolatos tárlatvezetésre. A mostani feladat alapján azonban egy összefoglaló órát tartanék a helyszínen<sup>1</sup> és erre két földrajzórát szánnék, mivel egy reflexió jellegű óra elengedhetetlen egy az Ásványtárban tett látogatás, illetve a témazáró dolgozat között. Természetesen az összefoglaló jellegű tárlatvezetés nem a témazáró dolgozatot készítené elő, sokkal inkább az előzőleg tanultakat zárná le vagy magát a földrajzórát is az Ásványtárba szervezhetnénk,<sup>2</sup> ez esetben akár egy délutáni óracserével könnyebben megoldható a tárlat meglátogatása.*

**A kerettanterv szerint az ásványokkal, kőzetekkel kapcsolatban már (7. osztály) ismert fogalmak:**

- „*ásvány, kőzet, érc, magmás kőzet, üledékes kőzet, átalakult kőzet, ősmaradvány, építőanyag, nyersanyag, energiahordozó anyag, belső erő, külső erő, óceáni lemez, kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés, földtörténeti időegység, gyűrt hegység, röghegység, vulkáni szigetív.*”<sup>3</sup>

A kerettanterv szerint 8. osztályban Európa, illetve Magyarország regionális földrajzát ismerik meg a diákok. A tananyagot tekintve én személy szerint az „*Európa regionális földrajza*” c. rész összefoglalásakor vinném el őket az Ásványtárba.

*Észrevétel: Dilemmán részét képezte, hogy a tanév mely szakaszában érdemesebb ellátogatnunk az Ásványtárba. Az összefoglalás jellege miatt lehet a tanév végén, ugyanakkor, ha a hetedikes tananyagot (lásd a fenti fogalmak) szeretnénk feleleveníteni, akkor a tanév elején is megtekinthetjük a tárlatot. Feladatomban végül a tanév „közepét”*

---

<sup>1</sup> Makádi Mariann (2006): Földönjáró 2. Módszertani Kézikönyv, Stiefel Eurocart Kft, Budapest, 115. o.

<sup>2</sup> Makádi Mariann (2006): Földönjáró 2. Módszertani Kézikönyv, Stiefel Eurocart Kft, Budapest, 116. o.

<sup>3</sup> Kerettanterv 7-10. évfolyam 2012.

választottam, mert a tárlat meglátogatását az „Európa regionális földrajza” című témakör összefoglalásaként terveztem meg és a kerettantervet tekintve, ezen témakör után jön Magyarország regionális földrajza<sup>4</sup>.

### III. Módszer

Az Ásványtár meglátogatása egy már előzetesen elkészített csoportmunkára épül. A csoportok feladata, hogy készítsenek egy tablót (plakátot). A plakátot A3 méretű papírra kell elkészíteni, hogy mérete ne legyen akadály abban, hogy a csoportok el tudják vinni magukkal az tárlatvezetésre. A plakát lehet nyomtatott vagy saját kézzel ragasztott, de színesnek kell lennie!

Tartalmát tekintve a plakátnak tartalmaznia kell a témával kapcsolatos képeket, kisebb, a témával kapcsolatos leírásokat, illetve térképeket. Ezeket a plakátokat a tárlatvezetés során egy-egy kiselőadás formájában fogják bemutatni a csoportok a tárlat meghatározott részén.

- Témák
  - Az európai vulkánok
  - Az európai mészkővidékek
  - A pliniusi kitörés (A diákoknak meg kell keresni a forrást: Plinius levele Tacitusnak)  
*Észrevétel: Ha nem találják meg, akkor tanári segítség kell.*
  - Az európai vasércbányászat
  - Az európai kőszénlelőhelyek
  - Az európai sóbányászat
  - Az európai aranyérc- és ezüstérc bányászat

*Észrevétel: A plakátok elkészítése során nagyon fontos, hogy a tanár odafigyeljen a diákok munkájára. Rendkívül fontosnak tartom a feladattal kapcsolatos minél többszöri konzultációt a tanár és a csoportok között.*

### IV. Előzetes előkészületek

- A tárlat meglátogatásának adminisztratív megszervezése (Mikor? Hogyan jutunk el az Ásványtárba? Ki jön el velem kísérőtanárnak? )
- **csoportok beosztása:** Sorsolással történik az előző földrajzórán. Mindenki kap egy-egy részletet egy ásványból készített ékszer egy-egy szétdarabolt képéből (az ékszert alkotó ásvány a tárlatban megtalálható). Ezt kell összerakniuk. Későbbi feladat ezzel kapcsolatban: a tárlatban megkeresni ezt az adott ásványt és az ott található információalapján egy névjegykártyát készíteni.<sup>5</sup>
  - **A diákok csak annyi utasítást kapnak a mozaik darabokból kirakott képről, hogy ragasszák össze és hozzák magukkal az ásványtárba.**
- A csoportokkal minimum egyszer tartson a tanár egy-egy szóbeli konzultációt, hogy mi található az adott témával kapcsolatban a tárlatban.
- A plakátokkal kapcsolatban fontos a folyamatos konzultáció a csoportok és a tanár között.

### V. A tárlatvezetés (60 perc)

<sup>4</sup> Kerettanterv 7-10. évfolyam 2012.

<sup>5</sup> A feladat alapötlete: Makádi Mariann (2015): Kommunikációs kompetenciák fejlesztése. Földrajz tanítása III. gyakorlat. Tavasz félév. ELTE TTK.

### 1. Figyeljünk egymásra és magunkra! (2')

- „Kinek van téniszonyja?” kérdés (két emelet miatt). Aki nem szeretne annak nem kötelező felmenni, hiszen ezért is jó a csoportmunka.
- „Vigyázz a telefonodat, tolladat rá ne ejtsd a vitrinre!”

### 3. A tárlat bemutatása tanári irányítással (7-45')

- Körbemegyünk a tárlaton tanári vezetéssel.
- A tárlat körbejárását az első emeleten kezdjük, mert ott vannak kiállítva elsőként az üledékes, magmás és a metamorf kőzetek és ezek a legismertebbek a diákok számára az előzetes tudásukat tekintve.
  - Kérdezz-felelek az üledékes, magmás és a metamorf kőzetekről (az előzetes ismeretek felidézése).
- Közben (nem csak az első emeleten, hanem az egész tárlatvezetés tartamát tekintve) a csoportok 1-1 tagja (a csoportok szavazással döntenek el maguk között, hogy melyik csoporttag tartja meg a kiselőadást) bemutatja az általuk elkészített plakátot és megtartja az ezzel kapcsolatos kiselőadását.

*Észrevétel: Egy-egy kiselőadást elég maximum 3-4 perc időt szánni, így az idővel is spórolhatunk és tapasztalataim szerint a diákok számára is optimális ez az időtartam.*

- Második emelet
  - Hogyan tanulnak a geológusok? (a modellek megtekintése)
- Földszint
  - az ásványgyűjtemények megtekintése a tárlatvezető segítségével. Közben a csoporttagok által összerakott képen található ékszert díszítő ásvány keresése.

### 4. A csoportok önálló munkája (45-60')

A tárlatvezetés végeztével a csoportok kapnak egy-egy feladatlapot és önállóan keresik meg az Ásványtárban a kérdésekkel kapcsolatos válaszokat.

*Észrevétel: Az egész látogatásra 60' helyett 90'-et szánnék, így a fennmaradó időben lehetőséget adnék a feladatlapon található kérdések megoldására.*

#### Feladatok

1. Keressétek meg az ékszerben található ásványt! Készítsétek el a névjegykártyáját<sup>6</sup>!  
Észrevétel: 7 féle ásványt kell kiválasztani ami egy-egy ékszerben szerepel.
2. Miért nevezik a piritet a „bolondok aranyának”?
3. Melyik a legnagyobb meteorit darab az Ásványtárban? A Pompei-ben alkalmazott „fejvédő” elég lett volna ahhoz, hogy ne okozzon nagy sérülést, ha ránk esik egy meteoritdarab?
4. Melyik ásványból készíttethetett volna magának szemüveget szükség esetén Caesar?
5. Rajzoljátok le az azbesztet! Miért nem használhatják fel építkezéseknél Magyarországon?
6. Nézzetek ki az ablakon! Milyen kőzetből készült túlnyomórészt az épület? Ha hunyorítotok, akkor milyen színűnek látjátok? Melyik ásvány okozza ezt a jellegzetes színt?

---

<sup>6</sup> A feladat alapötlete: Makádi Mariann (2015): Kommunikációs kompetenciák fejlesztése. Földrajz tanítása III. gyakorlat. Tavasz félév. ELTE TTK

7. Mi a különbség a márvány és a gránit között, írjatok mind kettőre egy-egy belőlük készített műemléket
8. Rajzoljátok le a számotokra legérdekesebb ásványt és gyűjtsétek össze a vele kapcsolatos adatokat!
9. Melyik az év ásványa?

## **VI. A produktum**

Az tárlatra készített plakátokat és az Ásványtárban készített munkákat (névjegykártya, ásványokról szóló rajz) elhelyezzük az osztályterem vagy pedig a földrajz szaktanterem falára.

### **Felhasznált Irodalom**

Makádi Mariann (2006): Földönjáró 2. Módszertani Kézikönyv, Stiefel Eurokart Kft, Budapest, p. 200

Makádi Mariann (2015): Kommunikációs kompetenciák fejlesztése. Földrajz tanítása III. gyakorlat. Tavasz félév. ELTE TTK.

### **Felhasznált dokumentum**

Kerettanterv (2012) 7-10. évfolyam